

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ความรู้เกี่ยวกับการจักสานไม้ไผ่

ภาพที่ 1

ความรู้ ความคิด ที่มีการสืบทอดต่อกันมาของชาวบ้านตำบลไผ่ขวาง ตั้งแต่อดีตจนถึงในปัจจุบัน คือ “ การจักสานไม้ไผ่ ” การจักสานไม้ไผ่ถือว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นประจำตำบลไผ่ขวางที่มีสืบทอดกันมาช้านานจากสมัยปู่ย่า ดายาย เป็นวัฒนธรรมที่ดิงามควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบสานความรู้การจักสานไม้ไผ่ให้คงอยู่คู่กับท้องถิ่นต่อไป โดยอาศัยความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้สู่รุ่นลูกรุ่นหลาน เพื่อรับการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นผู้สูงอายุในตำบลไผ่ขวาง ที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการจักสาน การเลือกไม้ไผ่ชนิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับการจักสาน (ตั้งภาพที่ 1)

การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ เด็กๆ และเยาวชนในหมู่บ้านจะต้องเป็นผู้รับการสืบทอดความรู้ภูมิปัญญาการจักสานไม้ไผ่ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการเสาะหาข้อมูลความรู้ต่างๆ จากแหล่งความรู้หรือปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นผู้สูงอายุในชุมชน เด็กๆ และเยาวชนจะต้องได้รับการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะจากการลงมือกระทำจริงและเป็นการต่อยอด การเรียนรู้ภูมิปัญญาการจักสานไม้ไผ่ ให้เด็กเกิดความรู้จริงและมีเจตคติที่ดีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กมีความรัก ความหวงแหนที่จะอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนสืบต่อไป

ภูมิปัญญาการจักสานไม้ไผ่ของตำบลไผ่ขวาง

การจักสานไม้ไผ่ของตำบลไผ่ขวาง มีองค์ความรู้ที่หลากหลายมีความละเอียดอ่อน เป็นลำดับตั้งแต่ขั้นตอนแรกที่ต้องคัดสรรวัตถุดิบจนถึงขั้นตอนสุดท้ายสำเร็จจนได้ชิ้นงาน ออกมาเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้จักสาน องค์ความรู้ของภูมิปัญญาการจักสานไม้ไผ่ของตำบลไผ่ขวาง ประกอบด้วยแต่ละลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การคัดเลือกไม้ไผ่

ไม้ไผ่ที่นำมาใช้จักสานเป็นไม้ไผ่สีสุก การเลือกใช้ไม้ไผ่นั้นต้องเลือกไม้ไผ่สดลำต้นมีสีเขียวที่มีอายุประมาณ 2 - 3 ปี เนื้อไม้ไผ่จะมีสีขาว เนื้อไม้มีความอ่อนพอดี เป็นไม้ไผ่ที่เหมาะสมแก่การนำมาจักสานเป็นเครื่องใช้สอยประเภทที่ไม่ต้องใช้รับน้ำหนักสิ่งของที่บรรจุ หรือเป็นประเภทที่สามารถใช้แช่น้ำได้เป็นเวลานาน เช่น กระชู้ ลอบ ไซ เป็นต้น และไม้ไผ่สด ลำต้นมีสีเขียวที่มีอายุประมาณ 4 - 5 ปี เนื้อไม้ไผ่จะมีสีเหลืองนวล เนื้อไม้มีความแข็งกว่าไม้ไผ่ที่อายุ 2 - 3 ปี เป็นไม้ไผ่ที่เหมาะสมแก่การนำมาจักสานเป็นเครื่องใช้สอยประเภทที่ต้องรับน้ำหนักสิ่งของ หรือประเภทที่ต้องการใช้ประจำเป็นเวลานาน เช่น กระบุง ตะกร้า กระจาด กระดัง ตะข่อง เข่ง สุ่มไก่ เป็นต้น ไม้ไผ่ที่เลือกตัดมาใช้จักสานจะต้องมีลำต้นตรง ขนาดของปล้องยาวประมาณ 30 - 40 เซนติเมตรขึ้นไป มีเส้นผ่าศูนย์กลางของปากกระบอกประมาณ 10 เซนติเมตร และต้องไม่มีแมลงเจาะกินเนื้อไม้ ไม้ไผ่จะมีเส้นใยที่แน่นและเหนียว สร้างคุณภาพให้แก่งานจักสานได้ดี ไม้ไผ่ที่เลือกตัดจะต้องเป็นส่วนกลางลำต้นระหว่างปลายสุดและโคนลำต้นไม้ไผ่ จะไม่ใช้ส่วนโคนของลำต้นจนเกินไปเพราะส่วนโคนเนื้อไม้จะมีความแข็งเกินไป ขนาดของปล้องจะถี่และมีคามสั้นไม่ได้ขนาดการใช้งาน ส่วนโคนลำต้นนี้ชาวบ้านจะนำไปใช้ทำไม้คานหาบของมากกว่า หรือทำเสาแครนึ่งเส้นที่ต้องใช้ความแน่นและรับน้ำหนักได้มาก มีความทนทาน เป็นต้น และไม่ใช้ปลายสุดของลำไม้ไผ่เพราะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปากกระบอกเล็กเกินไป ชาวบ้านจะนำไปใช้ทำประโยชน์อย่างอื่นแทน เช่น ทำลอมรั้ว หรือสร้างเป็นโครงร้านปลูกผักไม้เลื้อย โครงกระท่อมรองหลังคาสังกะสี เป็นต้น เมื่อตัดไม้ไผ่มาแล้วต้องนำไม้ไผ่วางไว้ในที่ร่มหรือในที่ที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก (ดังภาพที่ 2)

(ภาพที่ 2)

หลังจากตัดไม้ไผ่มาได้เป็นลำยาวแล้วจึงใช้เลื่อยมาเลื่อยออกเป็นท่อนๆ ให้มีความยาวตามความต้องการใช้งาน โดยต้องคำนึงถึงขนาดของเครื่องใช้ที่จะทำด้วย เช่น ตะแกรงขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 60 เซนติเมตร ต้องเลื่อยไม้ไผ่เป็นท่อนยาวประมาณ 65 เซนติเมตร ตะแกรงขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 90 เซนติเมตร ต้องเลื่อยไม้ไผ่เป็นท่อนยาวประมาณ 95 เซนติเมตร เป็นต้น แล้วสามารถผ่าเป็นซีกเตรียมจักดอกได้เลยไม่ต้องรอให้เวลาทิ้งไว้ในขั้นตอนการผ่าไม้ไผ่ที่เป็นท่อนนั้นมีเทคนิคพิเศษ คือ ต้องตั้งท่อนไม้ไผ่ให้ส่วนโคนอยู่ด้านบน แล้วส่วนปลายอยู่ด้านล่างจากนั้นให้ใช้มีดโต้คมๆ ผ่าจากส่วนโคนลงมาสู่ส่วนปลาย เพราะจะทำให้ได้ไม้ไผ่เป็นซีกตรงเสมอกัน ไม่บิดแตกได้ง่าย เมื่อนำมาทำเป็นเส้นดอกจะเหนียวและมีคุณภาพจักสานได้ดี การผ่าไม้ไผ่เป็นซีกนั้นต้องผ่าแบ่งครึ่งของปากกระบอกไม้ไผ่แล้วผ่าแบ่งออกเป็นซีกเล็กๆ ให้มีขนาดประมาณกว้างประมาณ 3 - 4 เซนติเมตร เพื่อง่ายต่อการใช้มีดเจียกไม้ไผ่ทำเส้นดอก (ดังภาพที่ 3)

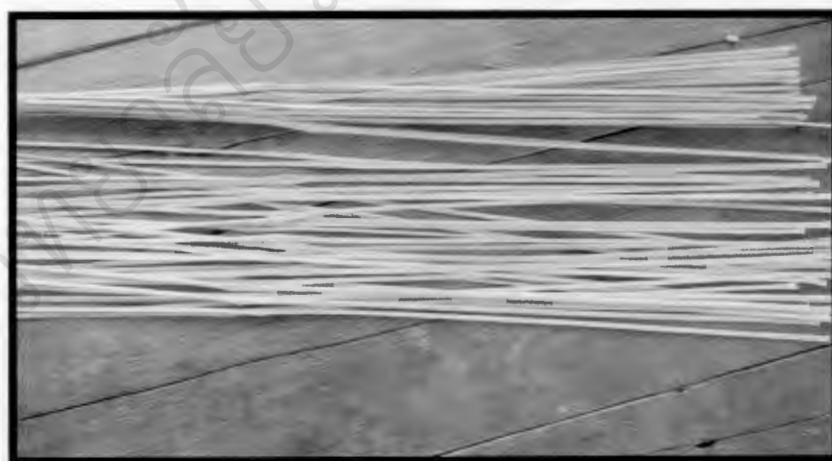
(ภาพที่ 3)

เสร็จแล้วจึงใช้มีดคมเหลาเส้นดอกจนเกิดความเรียบเนียนเส้นดอกที่ทำจะมีขนาดกว้างและยาวต่างกันขึ้นอยู่กับ การนำไปใช้จักสานเครื่องใช้แต่ละประเภท เช่น เส้นดอกทำตะแกรงจะมีขนาดความกว้างประมาณ 3 มิลลิเมตร ถึง 1 เซนติเมตรขึ้นไปตามขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของตะแกรงที่ต้องการใช้งาน และมีความหนาประมาณ 1 มิลลิเมตร ถึง 3 มิลลิเมตร เป็นต้น เส้นดอกจะใช้ไม้ไผ่ที่มีความยาวประมาณ 60 - 120 เซนติเมตร หรือมีขนาดเท่ากับ ความยาวไม้ไผ่ 2 - 3 ปล้องขึ้นไป เส้นดอกทำกระจู้จะมีขนาดความกว้างประมาณ 3 มิลลิเมตร หนาประมาณ 1 มิลลิเมตร เส้นดอกทำตะขังจะมีขนาดความกว้างประมาณ 5 - 6 มิลลิเมตร หนาประมาณ 2 มิลลิเมตร เส้นดอกทำกระจาดจะมีขนาดความ

กว้างประมาณ 7 - 8 มิลลิเมตร หนาประมาณ 2 มิลลิเมตร เทคนิคการนำเส้นดอกมาใช้จก
 ถานอยู่ที่ฝีมือการจักดอกที่ชำนาญ ต้องเหลาเส้นดอกให้เรียบเนียนมีความหนาหรือบางเสมอ
 กันตลอดทั้งเส้น จะได้เส้นดอกที่มีความอ่อนตัวหรือมีความแข็งตามที่เรต้องการได้และ
 สามารถนำเส้นดอกที่เหลาเรียบเนียนพร้อมใช้งานแล้วนั้น นำมาจกสานขึ้นรูปทรงเป็นชิ้นงาน
 ได้โดยทันทีโดยไม่ต้องแช่น้ำทิ้งไว้ (ดังภาพที่ 4 และ ภาพที่ 5 ตามลำดับ)

(ภาพที่ 4)

(ภาพที่ 5)

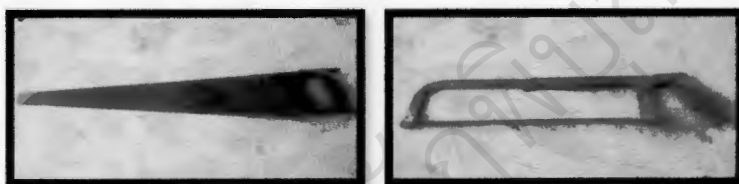
ข้อสังเกต คือ เมื่อตัดไม้ไผ่มาจากกอไม้ไผ่ที่กอโตแล้วเนื้อไม้มีคุณภาพดีก็ควร
 เลือกไปตัดและใช้จากแหล่งที่เดิมในครั้งต่อไป

2. การเตรียมเครื่องมือ

เครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการจักสานไม้ไผ่นั้น เป็นเครื่องมือที่มีความเรียบง่ายดูแลรักษาให้ใช้งานได้ในระยะยาวได้ไม่ยาก เครื่องมือบางอย่างก็สามารถประดิษฐ์ทำขึ้นเองได้ ด้วยความสามารถทางภูมิปัญญาของชาวบ้านซึ่งนับได้ว่ามีคุณค่ามากไม่ต้องไปหาซื้อเป็นการประหยัดต้นทุนได้วิธีหนึ่ง การเตรียมเครื่องมือเพื่อจะนำไปใช้งานต้องตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อความปลอดภัยในการใช้งานทุกครั้งเพราะเครื่องมือบางอย่างเป็นของมีคม เครื่องมือทุกชนิดต้องอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานอย่างปลอดภัย เครื่องมือที่ใช้ในการจักสานไม้ไผ่ ประกอบด้วยดังนี้ คือ

2.1 เลื่อยลันดา / เลื่อยโค้ง (ดังภาพที่ 6)

นำมาใช้เลื่อยไม้ไผ่แบ่งเป็นท่อนๆ

(ภาพที่ 6)

2.2 มีดโต้ (ดังภาพที่ 7)

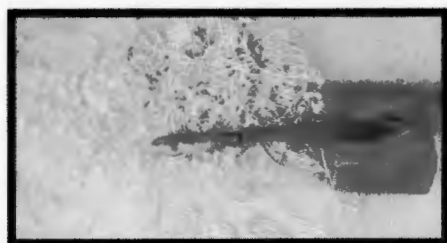
นำมาใช้ผ่าไม้ไผ่ให้เป็นซีก

(ภาพที่ 7)

2.3 มีดจักตอก (ดังภาพที่ 8)

นำมาใช้จักตอกเป็นเส้นบางๆ

(ภาพที่ 8)

2.4 ฤงมือ (ดังภาพที่ 9)

นำมาใช้สวมมือป้องกันความคมของไม้ไผ่

(ภาพที่ 9)

2.5 ยางรองนิ้ว (ดังภาพที่ 10)

นำมาใช้สวมนิ้วป้องกันมีดบาด ป้องกันการเสียดสีจากเส้นตอก

(ภาพที่ 10)

2.6 ไม้ดันเส้นตอก (ดังภาพที่ 11)

นำมาใช้กระแทกดันเส้นตอกให้แน่นติดกัน

(ภาพที่ 11)

2.7 คีมลีด (ดังภาพที่ 12)

นำมาใช้หนีบขอบให้แน่นสะดวกต่อการมัดขอบ

(ภาพที่ 12)

2.8 เหล็กเจาะ (ดังภาพที่ 13)

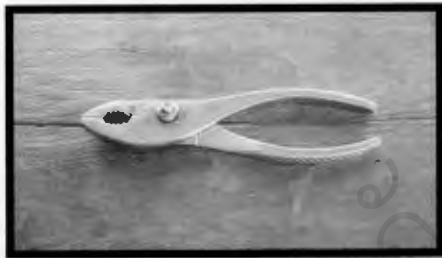
นำมาใช้เจาะระหว่างช่องเสัันดอกเพื่อนำร่องก่อนใช้เส้นหวายร้อยมัดขอบ

(ภาพที่ 13)

2.9 คีมปากจิ้งจก (ดังภาพที่ 14)

นำมาใช้ดึงเส้นหวายจากแผ่นรีด

(ภาพที่ 14)

2.10 แผ่นรีดเส้นหวาย (ดังภาพที่ 15)

นำมาใช้เป็นแบบรีดเส้นหวายให้ได้ขนาดเพื่อนำไปใช้มัดขอบ

(ภาพที่ 15)

การใช้เครื่องมือและการเก็บรักษา

เมื่อใช้เครื่องมือเรียบร้อยแล้วต้องเก็บรักษาเครื่องมือให้เป็นที่ อย่างมีระเบียบเพื่อความ เป็นระเบียบเรียบร้อยและสามารถนำมาใช้ในครั้งต่อไปได้สะดวก มีข้อปฏิบัติดังนี้

1. รู้จักและเลือกใช้เครื่องมือได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับการใช้งาน
2. รู้วิธีการใช้เครื่องมือและใช้อย่างถูกต้อง ใช้อย่างระมัดระวัง ไม่ประมาท
3. ไม่ควรใช้เครื่องมือเล่นหยอกล้อกับเพื่อนเพราะอาจเกิดอุบัติเหตุและเกิดอันตรายได้
4. ก่อนใช้เครื่องมือใดๆก็ตาม ต้องตรวจดูสภาพของเครื่องมือให้พร้อมที่จะใช้งานถ้า เครื่องมือชำรุดต้องซ่อมให้เรียบร้อยก่อนนำไปใช้
5. หลังใช้เครื่องมือเสร็จแล้ว ควรตรวจสอบว่าเครื่องมือชำรุดหรือไม่ ถ้าชำรุดให้ ซ่อมแซมแล้วจึงทำความสะอาด จัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อยมิดชิด เพื่อสะดวกและปลอดภัยต่อการ หยิบใช้งาน
6. ทำความสะอาดเครื่องมือทุกครั้งหลังจากเลิกใช้งานเสร็จแล้วก่อนนำไปเก็บ
7. เครื่องมือที่เป็นโลหะ ต้องทำความสะอาดแล้วทาด้วยน้ำมันเพื่อป้องกันการเป็น สนิมตรงบริเวณที่เป็นโลหะ
8. ถ้าเครื่องมือขึ้นไวดำหรือชำรุดต้องซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดี ถ้าใช้ไม่ได้ควรแยกเก็บ ต่างหาก
9. ไม่ควรทิ้งเครื่องมือตากแดดตากฝน เพราะจะทำให้เป็นสนิมได้ง่ายและจะทำให้ผู้ กร่อนเร็วขึ้น
10. มีดโต้ มีดจักดอก เมื่อใช้ไปนานๆ ความคมจะลดลงทำให้ประสิทธิภาพในการ ทำงานลดลงจึงควรลับให้คมอยู่เสมอ
11. ควรเก็บเครื่องมือทุกครั้งให้เป็นระเบียบหลังเลิกใช้งาน เช่น มีดโต้ มีดจักดอก ควรหั่นด้านคมเข้าข้างในหรือทำปลอกสวมเก็บตัวมีดเพื่อป้องกันอันตราย

ความปลอดภัยในการทำจักสานไม้ไผ่

ในการทำจักสานไม้ไผ่นั้นจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นอันดับแรกเพราะถ้า ประมาทเลินเล่อก็อาจทำให้เสียทั้งงานและทรัพย์สินโดยใช่เหตุหรือบางครั้งอาจเกิดอันตรายถึง พิการหรือเสียชีวิตได้ ควรรู้จักวิธีการทำงานรู้จักวิธีใช้เครื่องมือด้วยความไม่ประมาทคอย ระมัดระวังอยู่เสมอๆ

แนวทางในการปฏิบัติงานจักษานไม้ไผ่เพื่อความปลอดภัยควรปฏิบัติดังนี้

1. การเลือกตัดไม้ไผ่ควรระมัดระวังทั้งการใช้มีด การใช้เลื่อยและระวังอันตรายจากหนามไม้ไผ่ ควรแต่งกายให้รัดกุมด้วยเสื้อแขนยาวกางเกงขายาวและสวมรองเท้าบูททุกครั้งทีเข้าไปเลือกตัดไม้ไผ่ที่กอไผ่เพื่อป้องกันการเหยียบหนามไม้ไผ่

2. การหยิบเครื่องมือแต่ละประเภทมาใช้งานต้องระมัดระวังการเกิดอันตรายจากคมมีดหรือคมฟันเลื่อย

3. การผ่าไม้ไผ่ ควรสวมถุงมือเพื่อป้องกันคมของไม้ไผ่บาดมือ หรือการเหลาเส้นตอกควรใช้ยางรองนิ้วเพื่อป้องกันมีดบาดและป้องกันการเสียดสีจากเส้นตอก

4. การใช้ไม้ดันเส้นตอก ควรระมัดระวังไม้ลื่นไถลกระแทกนิ้วหรือมือ

5. คีมลีด ควรตรวจสอบสภาพก่อนการใช้งานว่าสามารถใช้ได้ปกติหรือไม่ เมื่อใช้หนีบขอบไม้แล้วจะได้ไม่เกิดการติดตัวกลับของตัวด้ามปริง

6. การรัดเส้นหวายจากแผ่นรัด ควรใช้คีมปากจิ้งจกดึงหวายจากอีกด้านหนึ่งเพื่อป้องกันการถูกบาดจากคมแผ่นรัดและเส้นหวาย

เราสามารถป้องกันอุบัติเหตุได้หากเรา รู้จักระมัดระวังและป้องกันอย่างถูกวิธีตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน ด้วยการศึกษการใช้เครื่องมือและการเก็บรักษาตลอดจนแนวทางในการปฏิบัติงานจักษานไม้ไผ่เพื่อความปลอดภัยต่อตนเองและคนรอบข้างระหว่างการปฏิบัติงาน

3. การจักตอก

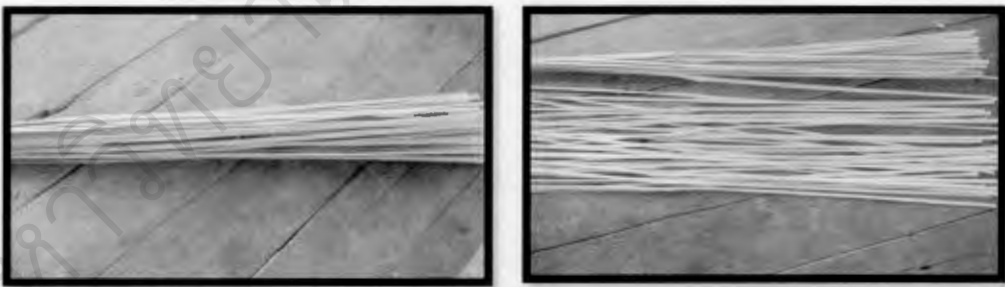
ภูมิปัญญาการจักตอกของตำบลไผ่ขวาง มีความละเอียดและประณีตเพราะเป็นการเตรียมไม้ไผ่มาผ่าและเหลาเป็นเส้นตอก เส้นตอกจะต้องมีความพอดีมีความแข็งและอ่อนนุ่มตามลักษณะของเครื่องใช้ที่จะจักสาน ภูมิปัญญาการจักตอกมีลำดับขั้นตอนเริ่มจากนำไม้ไผ่ที่ ตัดมาแล้วมาจักเป็นเส้นตอก ดังนี้

3.1 การจักตอกป็น เป็นการผ่าไม้ไผ่ออกเป็นชิ้นตามขนาดที่ต้องการ จักตอกโดยเอามือผ่าไม้ไผ่ขนานกับผิวให้เป็นเส้นบางใช้มีดจักตอกเอาส่วนในออก (ซี่ตอก) แล้วจักในส่วนที่เหลือออกเป็นเส้นบางๆ แล้วเหลาให้เรียบเนียน (ดังภาพที่ 16)

(ภาพที่ 16)

3.2 การจักตอกตะแคง ใช้วิธีคล้ายกับการจักตอกป็นแต่การจักตอกตะแคงเป็นการจักตอกโดยเอามือผ่าไม้ไผ่ทางขวางกับผิวของไม้ไผ่ให้เป็นเส้นบาง ขนาดของเส้นตอกเล็กกว่าตอกป็น แล้วเหลาให้เรียบเนียน (ดังภาพที่ 17)

(ภาพที่ 17)

ตัวอย่างการจักตอกขนาดต่างๆ เช่น 1. เส้นตอกทำตะแกรงจะมีขนาดความกว้างประมาณ 3 มิลลิเมตร ถึง 1 เซนติเมตรขึ้นไปตามขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของตะแกรงที่ต้องการใช้งาน และมีความหนาประมาณ 1 มิลลิเมตร ถึง 3 มิลลิเมตร เป็นต้น เส้นตอกจะใช้ไม้ไผ่ที่มีความยาวประมาณ 60 – 120 เซนติเมตร หรือมีขนาดเท่ากับความยาวไม้ไผ่ 2 – 3 ปล้องขึ้นไป

ไป 2. เส้นดอกทำกระจู่จะมีขนาดความกว้างประมาณ 3 มิลลิเมตร หนาประมาณ 1 มิลลิเมตร
 3. เส้นดอกทำตะข่องจะมีขนาดความกว้างประมาณ 5 - 6 มิลลิเมตร หนาประมาณ 2 มิลลิเมตร
 4. เส้นดอกทำกระจาดจะมีขนาดความกว้างประมาณ 7 - 8 มิลลิเมตร หนาประมาณ 2 มิลลิเมตร
 เทคนิคการนำเส้นดอกมาใช้จักสานอยู่ที่ฝีมือการจักดอกที่ชำนาญต้องเหลาเส้นดอกให้เรียบเนียนมีความหนาหรือบางเสมอกันตลอดทั้งเส้น จะได้เส้นดอกที่มีความอ่อนตัวหรือมีความแข็งตามที่เรากำลังต้องการได้และสามารถนำเส้นดอกที่เหลาเรียบเนียนพร้อมใช้งานแล้วนั้น นำมาจักสานขึ้นรูปทรงเป็นชิ้นงานได้เลยทันทีโดยไม่ต้องแช่น้ำทิ้งไว้

4. การสานขึ้นรูปทรง การเข้าขอบและการมัดขอบ

ภูมิปัญญาการจักสานไม้ไผ่ของตำบลไผ่ขวาง เกี่ยวกับการสานเพื่อขึ้นรูปทรงเป็นการจับเส้นดอกตั้งแต่สองเส้นขึ้นไป มาขัดกัน สอดทับกันไปตามลายสานที่ต้องการ การสานขึ้นรูปจะใช้ดอกตัวยืน หรือเรียกว่า “ ดอกตั้ง ” การสานดอกในแนวนอน เรียกว่า “ ดอกสาน ” การจักสานจะใช้ทั้งดอกยืนและดอกสานขัดกันไปมา จนเป็นรูปทรงผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ การสานเป็นขั้นตอนที่ยากและต้องใช้ความละเอียดมากที่สุด การสานจะเริ่มจากการสานฐานด้านล่างด้วยเส้นดอกสองชนิด คือ ดอกยืน (ดอก-ตั้ง) ซึ่งจะมีลักษณะคอดตรงกลางต่างจากดอกต่างๆ ไปและดอกนอน (ดอกสาน) ที่มีขนาดกว้างเท่ากัน ทั้งเส้นตามปกติ เส้นดอกยืนมีลักษณะพิเศษโดยต้องเหลาเส้นดอกให้คอดเล็กตรงกลางเส้น เนื่องจากเมื่อสานสำเร็จจะได้รูปทรงที่มีลักษณะส่วนฐานเล็กและค่อยๆ บานขึ้นบริเวณปาก เช่น การสานตะข่อง ตะกร้า กระจาด เป็นต้น (ดังภาพที่ 18)

(ภาพที่ 18)

การเริ่มขั้นตอนการสานผู้สานต้องรู้ว่าควรใช้ลายสานแบบใดสำหรับเครื่องใช้จักสานแต่ละชนิด เช่น กระจ่างต้องใช้ลายสาม กระจ่างต้องใช้ลายขอ ชะลอมใช้ลายเฉลว หากมีความชำนาญในการจักสานจะสานได้อย่างรวดเร็วและคล่องแคล่ว เป็นระเบียบ ชิ้นงานมีความประณีตและสวยงาม

การทำขอบจะใช้ไม้ไผ่ที่ผ่าและตัดให้ยาวตามขนาดความต้องการของแต่ละชิ้นงาน เช่น ขอบตะแกรง จะมีความกว้างประมาณ 2 – 4 เซนติเมตร หนาประมาณ 5 – 7 มิลลิเมตร ตามขนาดของชิ้นงาน จากนั้นใช้มีดเหลาจนเกิดความเรียบเนียนแล้วนำมาฉนวนขัดให้แน่น โดยใช้ดอกเส้นบาง ๆ เล็ก ๆ มัดเพื่อตัดขอบที่ฉนวนขัดไว้ให้แน่น นำไปตากแดดทิ้งไว้ประมาณ 1 สัปดาห์ เทคนิคการทำขอบให้โค้งงอสวยงามสะดวกต่อการนำไปใช้เข้าขอบ มัดขอบ ผู้สานจะต้องนำขอบที่เตรียมไว้มาฉนวนขัดให้แน่นที่สุดเพื่อให้ขอบโค้ง และอ่อนตัวตามแบบรูปทรงของชิ้นงาน เมื่อนำไปใช้เข้าขอบ มัดขอบ จะสามารถขยับความกว้างของขอบให้ได้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางตามความต้องการได้ (ดังภาพที่ 19)

(ภาพที่ 19)

การมัดขอบ จะมัดด้วยเส้นหวายหรือเชือกไนลอนเส้นเล็กมัดขอบให้แน่นเพื่อยึดปลายเส้นตอกกับขอบของชิ้นงาน (ดังภาพที่ 20)

(ดังภาพที่ 20)

ข้อสังเกตในการเตรียมหวาย คือ ต้องเลือกใช้หวายที่มีความแก่จัด มีก้านใบสีเหลืองเข้มจึงจะมีความเหนียว ไม่นิยมใช้หวายเขียวสดเพราะจะเปราะแตกไม่สามารถนำมาใช้งานได้ (ดังภาพที่ 21)

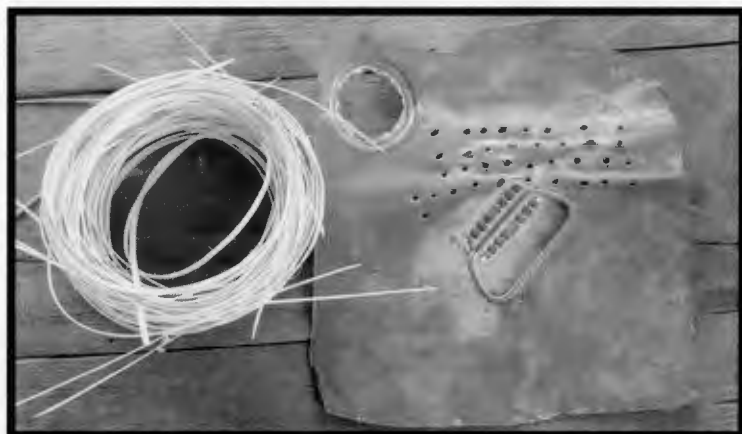
(ภาพที่ 21)

เมื่อตัดหวายมาแล้วใช้มีดผ่าหวายแบ่งครึ่งออกเป็น 2 ซีกเท่าๆ กัน แล้วจึงนำไปตากแดดจนแห้งสนิท มีดรวมกันเก็บรักษาไว้ใช้งานต่อไป (ดังภาพที่ 22)

(ภาพที่ 22)

การเตรียมเส้นหวายที่พร้อมไว้ใช้งานนั้นหวายต้องเป็นเส้นเล็กๆ มีขนาดของเส้นที่เท่าๆ กัน ซึ่งสามารถทำได้โดยการนำเส้นหวายใส่ช่องแผ่นรีดที่มีลักษณะเป็นรูๆ ตามขนาดของเส้นที่จะนำไปใช้งาน แล้วใช้คีมดึงปลายเส้นหวายอีกด้านหนึ่งออกมา ก็จะได้เส้นหวายที่เรียบและมีขนาดเท่ากันทุกเส้น (ดังภาพที่ 23)

(ภาพที่ 23)

เทคนิคการผ่าหว่าย คือ ต้องใช้มีดผ่าจากส่วนปลายไปหาส่วนโคน เพื่อผ่าแบ่งให้ได้เส้นหว่ายที่เป็นซีกตรงเสมอกัน ไม่บิดเบี้ยว และเมื่อนำไปใช้งานให้นำเส้นหว่ายที่ขจัดไว้ไปดมน้ำเดือดและใส่เกลือลงในน้ำเล็กน้อยเพื่อให้เส้นหว่ายเกิดความเหนียว พอให้เส้นหว่ายมีสีออกเหลืองจึงนำขึ้นมาวางทิ้งให้เย็นจึงนำใช้งานได้

ข้อมูลเพิ่มเติม

ภูมิปัญญาการจักสานไม้ไผ่ของตำบลไผ่ขวาง เกี่ยวกับการเตรียมเส้นดอกที่นำมาใช้เพื่อเพิ่มความแน่นหนา ความแข็งแรงคงทนของชิ้นงาน คือ ดอกไพร ดอกไพรจะมีลักษณะเป็นเส้นเล็กๆ มีความยาวมากกว่าดอกชนิดทั่วไป มีความยาวประมาณ 180 – 240 เซนติเมตร หรือใช้ขนาดลำปล้องตั้งแต่ 6 ปล้องขึ้นไป ใช้มีดผ่าไม้ไผ่ จักดอกเป็นเส้นเล็กๆ เหล่าให้เรียบเนียนเป็นเส้นเล็กๆ ลักษณะมีทั้งมันแบนและมนกลม ดอกไพรจะสานในลักษณะไขว้กันตั้งแต่ 2 – 5 เส้น โดยต้องสานพร้อมๆ กันไปทุกเส้นจนเสร็จชิ้นงาน (ดังภาพที่ 24)

(ภาพที่ 24)

ภูมิปัญญาประเภทของดอกไฟร ประกอบด้วย

1. ดอกไฟรท้าว ใช้เส้นดอก 3 เส้นสานพร้อมกัน ประกอบการสาน เช่น กระจาด
(ดังภาพที่ 25)

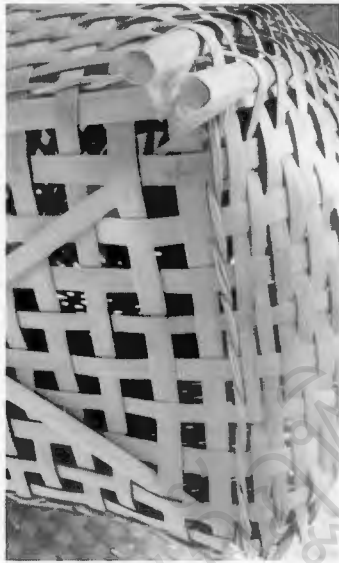
(ภาพที่ 25)

2. ดอกไฟรห้า ใช้เส้นดอก 5 เส้นสานพร้อมกัน ประกอบการสาน เช่น ลอบ ไช
(ดังภาพที่ 26)

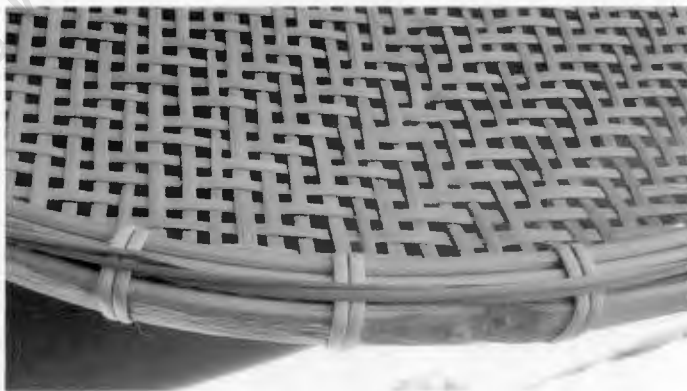
(ภาพที่ 26)

3. **ตอกไฟอบิด** ใช้เส้นตอกมณฑล 2 เส้น ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 มิลลิเมตร (หรือขนาดเท่ากันไม้ขีดไฟ) ไขว้กัน 2 เส้นสานพร้อมกัน ประกอบการสาน เช่น ก้นตะข่อง ก้นกระบุง (ดังภาพที่ 27)

(ภาพที่ 27)

4. **ตอกไฟกลม** ใช้เส้นตอกมณฑล 2 เส้น ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 - 3 มิลลิเมตร ไขว้กัน ประกอบการสาน เช่น ตะแกรง จะใช้ไฟกลมไขว้กันปิดร่องขอบตะแกรง (ดังภาพที่ 28)

(ภาพที่ 28)

5. การเพิ่มความสวยงามและความคงทนของผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาการจักสานไม้ไผ่ของตำบลไผ่ขวาง เกี่ยวกับการตกแต่งเพิ่มความสวยงามและความคงทนของผลิตภัณฑ์จะทำในขั้นตอนสุดท้ายภายหลังจากการจักสานเป็นรูปทรงผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปแล้ว ด้วยการใช้น้ำมันวานิชมาทาเคลือบเงาผิวของผลิตภัณฑ์ ให้ดูสวยงามยิ่งขึ้น การทาน้ำมันวานิชเคลือบเงาต้องทำในพื้นที่ที่โล่ง อากาศถ่ายเทสะดวก เพราะน้ำมันวานิชมีกลิ่นอาจจะระคายเคืองต่อการสูดดม น้ำมันวานิชสามารถทาเคลือบเงาได้หลายครั้งขึ้นอยู่กับความเงาของผิวที่ต้องการ การทาน้ำมันวานิชจะเพิ่มความคงทนของผลิตภัณฑ์ สามารถป้องกันมอด แมลง เจาะกินเนื้อไม้ เมื่อทาวานิชแล้วก็สามารถเก็บผลิตภัณฑ์ไว้ใช้ประโยชน์ได้อีกยาวนานควรดูแลรักษาผลิตภัณฑ์ไม่ให้ตากแดด ตากฝน เพราะจะทำให้เครื่องใช้ ผุกร่อนเสื่อมสภาพได้ง่าย

ความเป็นมาของการจักสานไม้ไผ่ของตำบลไผ่ขวางทุกขั้นตอนนั้น คือ ภูมิปัญญาที่เป็นความรู้ความคิดที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากปู่ย่า ตายาย หรือจากปราชญ์ท้องถิ่นที่เป็นผู้สูงอายุซึ่งผู้ทำจักสานได้สืบสานภูมิปัญญาการจักสานไม้ไผ่นี้ตามแบบอย่างองค์ความรู้ การจักสานไม้ไผ่จนเกิดเป็นคุณค่าที่ทรงไว้ได้อย่างมีเอกลักษณ์ภายในท้องถิ่นสืบมาจนถึงปัจจุบัน

.....

แบบสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ของดีบ้านฉัน

จุดประสงค์ของแบบสัมภาษณ์

1. เพื่อทดสอบความรู้ก่อนเรียนในรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง การจักสานไม้ไผ่ เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาการจักสานไม้ไผ่ของตำบลไผ่ขวาง

กิจกรรม : ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและการตอบคำถามพร้อมทั้งจัดบันทึกเพื่อประเมินผล (โดยตอบข้อคำถามถูกต้อง อย่างน้อยร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด)

.....

1. ในตำบลไผ่ขวางของเรามีต้นไม้ไผ่ขึ้นอยู่มากมาย นักเรียนเคยสังเกตเห็นที่ใดบ้างและ ไม้ไผ่สามารถนำมาทำประโยชน์อะไรได้บ้าง
2. นักเรียนรู้จักการจักสานไม้ไผ่หรือไม่ และนักเรียนทราบหรือไม่ว่าในตำบลไผ่ขวาง ของเรามีแหล่งจักสานไม้ไผ่ที่หมู่บ้าน
3. ในครอบครัวของนักเรียนมีคนที่สามารถจักสานไม้ไผ่เป็นหรือไม่ หรือนักเรียนรู้จัก ใครบ้างที่สามารถทำจักสานไม้ไผ่ได้
4. นักเรียนรู้จักเครื่องใช้จักสานไม้ไผ่ชนิดใดบ้าง และในบ้านของนักเรียนมีเครื่องใช้จัก สานไม้ไผ่ชนิดใดใช้อยู่บ้าง
5. ถ้านักเรียนต้องการฝึกจักสานไม้ไผ่ นักเรียนต้องการทำเครื่องจักสานชนิดใด

ใบงาน เรื่อง ของดีบ้านฉัน

จุดประสงค์ของใบงาน

1. เพื่อให้นักเรียนศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาการจักสานไม้ไผ่ของตำบลไผ่ขวาง จากปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้ปกครอง

กิจกรรม : ให้นักเรียนกลุ่มละ 4 คน สอบถามปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้ปกครองในเรื่องต่อไปนี้ และสรุปข้อมูลรายงานหน้าชั้นเรียน

-
1. ไม้ไผ่ในตำบลไผ่ขวางมีกี่ชนิด แต่ละชนิดนำมาใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง จงบอกลักษณะที่เห็นได้ชัดเจน เช่น สี ลักษณะข้อปล้อง หรือขนาด
  2. ให้นักเรียนบอกชื่อเครื่องจักสานไม้ไผ่ในตำบลไผ่ขวาง
  3. ให้นักเรียนบอกชื่อผู้ที่มีความสามารถทำจักสานไม้ไผ่ได้ ในตำบลไผ่ขวาง พร้อมทั้งอธิบายความเชี่ยวชาญด้วย ดังนี้ คือ ทำจักสานมากี่ปี ชำนาญจักสานชนิดใด เรียนรู้การจักสานจากใครและรู้สึกอย่างไรที่สามารถจักสานไม้ไผ่เป็น
  4. ให้บอกขั้นตอนการจักสานไม้ไผ่ของตำบลไผ่ขวางว่ามีกี่ขั้นตอน อะไรบ้าง
-

แบบรายงานสรุปผล ใบงานที่ 1

ชื่อกลุ่ม.....

- สมาชิกในกลุ่ม 1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

รายงานสรุป

ข้อที่ 1.....
.....
.....
.....
.....
.....

ข้อที่ 2.....
.....
.....
.....
.....
.....

ข้อที่ 3.....
.....
.....
.....

ข้อที่ 4.....
.....
.....
.....
.....

แบบสังเกตการทำงานกลุ่ม

คำชี้แจง : ให้ครูผู้สอนสังเกตนักเรียนในระหว่างการนำเสนอรายงานกลุ่ม แล้วขีด ✓ ลงในช่องว่างให้เหมาะสมกับระดับคะแนน

ชื่อกลุ่ม.....ชั้น.....

สมาชิกในกลุ่ม 1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
		3	2	1
1	ความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหา			
2	การใช้ภาษาและบุคลิกภาพการนำเสนอ			
3	แบ่งหน้าที่อย่างเหมาะสม มีความสามัคคี			
4	ความคิดสร้างสรรค์			
5	การตรงต่อเวลา			
รวม				

ลงชื่อ.....(ผู้ประเมิน)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ผลงานหรือพฤติกรรมมีความสมบูรณ์ชัดเจน ให้ 3 คะแนน

ผลงานหรือพฤติกรรมมีข้อบกพร่องบางส่วน ให้ 2 คะแนน

ผลงานหรือพฤติกรรมมีข้อบกพร่องมาก ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
11-15	ดี (ได้ 5 คะแนน)
6-10	ปานกลาง (ได้ 3 คะแนน)
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง (ได้ 1 คะแนน)

**แบบสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ของดีบ้านฉัน**

จุดประสงค์ของแบบสัมภาษณ์

1. นักเรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการจักสานไม้ไผ่ตำบลไผ่ขวางได้

กิจกรรม : ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและการตอบคำถามพร้อมทั้งจัดบันทึกเพื่อประเมินผล
(โดยตอบข้อคำถามถูกต้อง อย่างน้อยร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด)

-
1. ขั้นตอนกระบวนการจักสานไม้ไผ่ตำบลไผ่ขวาง มีกี่ขั้นตอน อะไรได้บ้าง
  2. วิธีการคัดเลือกไม้ไผ่ควรทำอย่างไร
  3. อธิบายขั้นตอนการจักตอกมาพอสังเขป
  4. เครื่องมือจักสานไม้ไผ่ควรเตรียมเครื่องมืออะไรบ้าง
  5. ขั้นตอนสุดท้ายของการจักสานไม้ไผ่คืออะไร

แบบสังเกตพฤติกรรม

คำชี้แจง : ให้ครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในระหว่างเรียน แล้วขีด ✓ ลงในช่องว่าง
ให้เหมาะสมกับระดับคะแนน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ความสนใจ			การแสดง ความคิดเห็น			ทำงานตามที่ได้รับ มอบหมาย		
		3	2	1	3	2	1	3	2	1
1.	เด็กชายสุรพงศ์ คำมินแตก									
2.	เด็กชายจิรวัดน์ บุตรแสนคม									
3.	เด็กชายณัฐวุฒิ หงองาม									
4.	เด็กชายธีรพงศ์ พันธุ์ประคู้									
5.	เด็กชายชัยสิทธิ์ แก่นสนธิ์									
6.	เด็กหญิงจรรยา หลวงโย									
7.	เด็กหญิงนิภาพร แก้วทอง									
8.	เด็กหญิงวราภรณ์ นาคทองดี									
9.	เด็กหญิงนภัสสร บุสโต									
10.	เด็กหญิงนันทิกานต์ ทองเพ็ง									
11.	เด็กหญิงรุ่งตะวัน บัวพลู									
12.	เด็กหญิงศศิธร บุตรศรี									

ลงชื่อ.....(ผู้ประเมิน)
...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ผลงานมีความชัดเจน	ให้	3	คะแนน
ผลงานมีข้อบกพร่องบางส่วน	ให้	2	คะแนน
ผลงานมีข้อบกพร่องมาก	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
7-9	ดี (ได้ 5 คะแนน)
4-6	ปานกลาง (ได้ 3 คะแนน)
ต่ำกว่า 3	ปรับปรุง (ได้ 1 คะแนน)

**แบบสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ของดีบ้านฉัน**

จุดประสงค์ของแบบสัมภาษณ์

1. นักเรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการเตรียมไม้ไผ่สำหรับการจักสานไม้ไผ่ได้

กิจกรรม : ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและการตอบคำถามพร้อมทั้งจัดบันทึกเพื่อประเมินผล (โดยตอบข้อคำถามถูกต้อง อย่างน้อยร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด)

- .....
1. ให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการเตรียมไม้ไผ่
  2. ไม้ไผ่ที่จะสามารถนำมาจักสานต้องมีลักษณะอย่างไร
  3. เมื่อตัดไม้ไผ่มาแล้วควรทำอย่างไรต่อไป
  4. เทคนิคพิเศษในการผ่าไม้ไผ่ควรผ่าอย่างไร
  5. ไม้ไผ่ที่นำมาจักสานเป็นไม้ไผ่ชนิดใด

แบบตรวจผลงานการจักตอก

คำชี้แจง : ให้ครูผู้สอนตรวจผลงานการจักตอกของนักเรียน แล้วขีด ✓ ลงในช่องว่างให้
เหมาะสม

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตรงต่อเวลา			จักตอกตามขั้นตอน			ผลงานเรียบร้อย		
		3	2	1	3	2	1	3	2	1
1.	เด็กชายสุรพงศ์ คำมินแตก									
2.	เด็กชายจิรวัดน์ บุตรแสนคม									
3.	เด็กชายณัฐวุฒิ หงองาม									
4.	เด็กชายธีรพงศ์ พันธุ์ประคู่									
5.	เด็กชายชัยสิทธิ์ แก่นสนธิ์									
6.	เด็กหญิงจริยา หลวงโย									
7.	เด็กหญิงนิภาพร แก้วทอง									
8.	เด็กหญิงวราภรณ์ นาคทองดี									
9.	เด็กหญิงนภัสสร บุสโต									
10.	เด็กหญิงนันทิกานต์ ทองเพ็ง									
11.	เด็กหญิงรุ่งตะวัน บัวพลู									
12.	เด็กหญิงศศิธร บุตรศรี									

ลงชื่อ.....(ผู้ประเมิน)
...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ผลงานมีความชัดเจน	ให้	3	คะแนน
ผลงานมีข้อบกพร่องบางส่วน	ให้	2	คะแนน
ผลงานมีข้อบกพร่องมาก	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
7-9	ดี (ได้ 5 คะแนน)
4-6	ปานกลาง (ได้ 3 คะแนน)
ต่ำกว่า 3	ปรับปรุง (ได้ 1 คะแนน)

แบบทดสอบ

เรื่อง ภูมิปัญญาการจักสานไม้ไผ่

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำชี้แจง ข้อสอบเป็นความเรียง จำนวน 5 ข้อ

(คะแนนเต็ม 10 คะแนน)

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. การจักสานไม้ไผ่ มีความสำคัญและมีประโยชน์เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

2. จงอธิบายบอกขั้นตอนการจักสานไม้ไผ่ มีขั้นตอนอะไรบ้าง

.....

.....

.....

3. จงอธิบายบอกวิธีใช้เครื่องมือกับงานแต่ละประเภท

3.1 เลื่อยลันดา/เลื่อยโค้ง

.....

.....

3.2 ทุงมือ

.....

.....

3.3 เหล็กเจาะ

.....

.....

3.4 นักเรียนมีวิธีป้องกันอันตรายและใช้เครื่องมือทำจักสานไม้ไผ่ให้ปลอดภัยได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

4. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อได้เรียนรู้การจักสานไม้ไผ่ของตำบลไผ่ขวาง

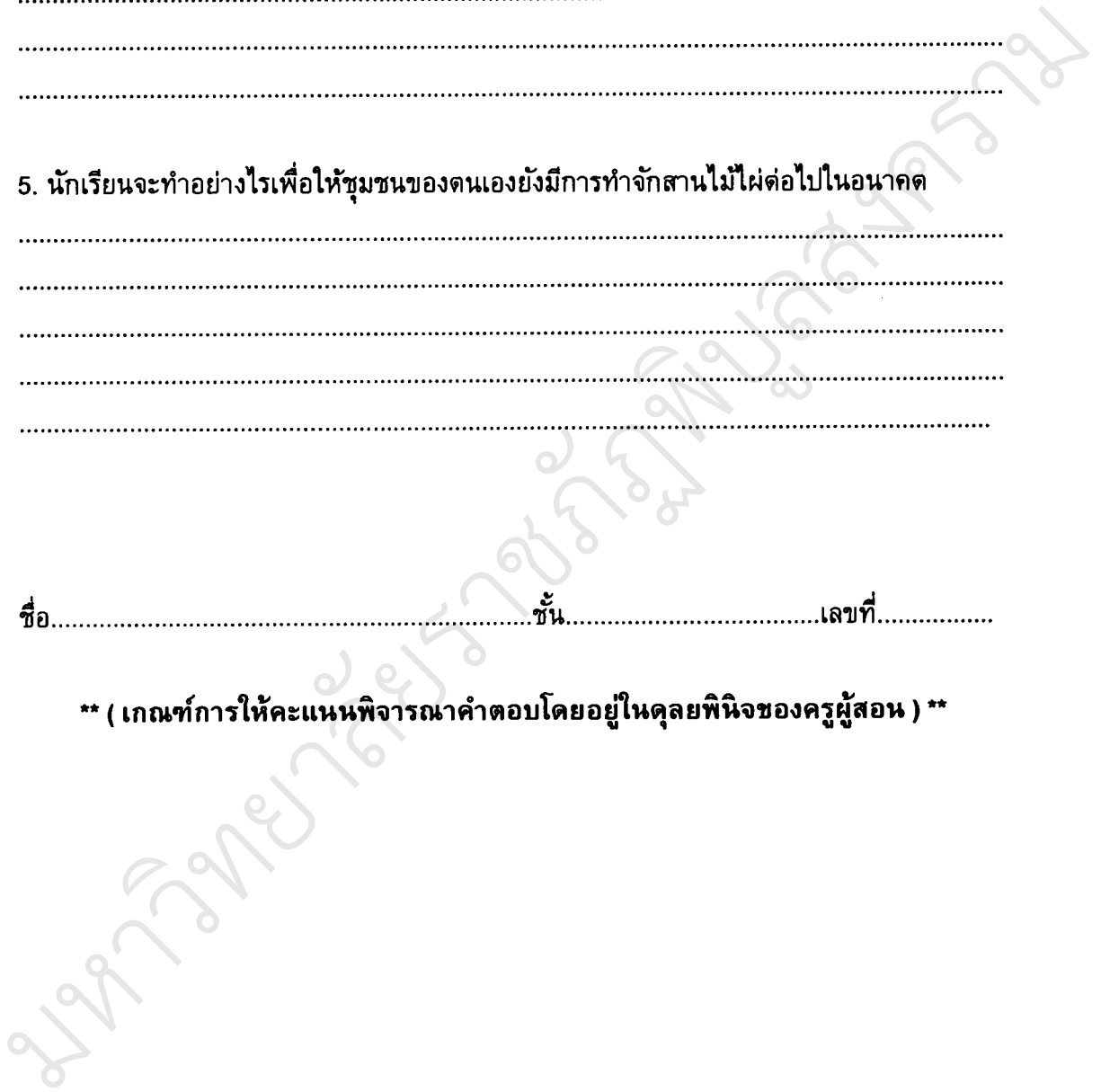
.....
.....
.....
.....
.....

5. นักเรียนจะทำอะไรเพื่อให้ชุมชนของตนเองยังมีการทำจักสานไม้ไผ่ต่อไปในอนาคต

.....
.....
.....
.....
.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

** (เกณฑ์การให้คะแนนพิจารณาคำตอบโดยอยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน) **

สรุปคะแนนแบบทดสอบย่อยหน่วยการเรียนรู้ที่ 1
เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการจักสานไม้ไผ่

ลำดับที่-ชื่อ-สกุล	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	สรุปผล
1. เด็กชายสุรพงศ์ ดำมินเสก	10		
2. เด็กชายจิรววัฒน์ บุตรแสนคม	10		
3. เด็กชายณัฐวุฒิ หงองาม	10		
4. เด็กชายธีรพงศ์ พันธุ์ประดู่	10		
5. เด็กชายชัยสิทธิ์ แก่นสนธิ์	10		
6. เด็กหญิงจริยา หลวงโย	10		
7. เด็กหญิงนิภาพร แก้วทอง	10		
8. เด็กหญิงวราภรณ์ นาคทองดี	10		
9. เด็กหญิงนภัสสร บุสโต	10		
10. เด็กหญิงนนทิกานต์ ทองเพ็ญ	10		
11. เด็กหญิงรุ่งตะวัน บัวพลู	10		
12. เด็กหญิงศศิธร บุตรศรี	10		

สรุปคะแนนหน่วยการเรียนรู้ที่ 1
เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการจักสานไม้ไผ่

ลำดับที่-ชื่อ-สกุล	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	สรุปผล
1. เด็กชายสุรพงศ์ คำมินเศก	30		
2. เด็กชายจิรวัดน์ บุตรแสนคม	30		
3. เด็กชายณัฐวุฒิ หงองาม	30		
4. เด็กชายธีรพงศ์ พันธุ์ประดู่	30		
5. เด็กชายชัยสิทธิ์ แก่นสนธิ์	30		
6. เด็กหญิงจริยา หลวงโย	30		
7. เด็กหญิงนิภาพร แก้วทอง	30		
8. เด็กหญิงวราภรณ์ นาคทองดี	30		
9. เด็กหญิงนภัสสร บุสโธ	30		
10. เด็กหญิงนันทิกานต์ ทองเพ็ญ	30		
11. เด็กหญิงรุ่งตะวัน บัวพลู	30		
12. เด็กหญิงศศิธร บุตรศรี	30		

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสานชะลอมและการสานตะแกรง
รหัสวิชา ง 15201 รายวิชาการจักสานไม้ไผ่
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 10 ชั่วโมง
ผู้สอน นางสาววันวิสาข์ ชาญณรงค์ โรงเรียนวัดदानครุราษฎร์อุทิศ

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัด ง 1.1 ป 5/2 ป 5/4

1. ผลการเรียนรู้

2. นักเรียนมีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการทำงานร่วมกัน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายการสานชะลอมได้
2. นักเรียนสามารถขึ้นรูปการสานชะลอมได้
3. นักเรียนสามารถสานชะลอมได้
4. นักเรียนสามารถตกแต่งชะลอมได้
5. นักเรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการสานตะแกรงได้
6. นักเรียนสามารถขึ้นรูปการสานตะแกรงได้
7. นักเรียนสามารถสานตะแกรงตามลวดลายที่กำหนดได้
8. นักเรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการเข้าขอบและการมัดขอบตะแกรงได้
9. นักเรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการทำน้ำมันวานิชกับตะแกรงได้
10. นักเรียนสามารถออกแบบลวดลายการสานตะแกรงได้

3. สาระสำคัญ

ชะลอมเป็นเครื่องใช้จักสานที่ใช้เส้นดอกประมาณ 5 - 30 เส้น สานทับกันเป็นต่างๆ มีลักษณะโปร่ง ไม่ต้องมีขอบ ชะลอมนำไปใช้บรรจุสิ่งของที่มียอดไม่ใหญ่หรือหนักจนเกินไป ตะแกรงเป็นเครื่องใช้ที่ใช้เส้นดอกสานขัดกันเส้นเว้นเส้นเป็นแนวนอน หรือเรียกว่า การสานแบบยกหนึ่งข่มหนึ่งและต้องขึ้นขอบให้แข็งแรงตะแกรงนำไปใช้ตากหรือผึ่งของที่ไม่หนักจนเกินไป

4. สารการเรียนรู้

1. ขั้นตอนกระบวนการสานชะลอม
2. การขึ้นรูปการสานชะลอม
3. การสานชะลอม
4. การตกแต่งชะลอม
5. ขั้นตอนการสานตะแกรง
6. การขึ้นรูปสานตะแกรง
7. การสานตะแกรง
8. การเข้าขอบและมัดขอบ
9. การทาน้ำมันวานิช
10. การออกแบบลวดลายการสานตะแกรง

สมรรถนะสำคัญ

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

1. วัตถุประสงค์การสานชะลอม
2. วัตถุประสงค์การสานตะแกรง
3. การรายงานและสรุปผลหน้าชั้นเรียน
4. ชิ้นงานชะลอม
5. ชิ้นงานตะแกรง
6. การทาน้ำมันวานิช
7. การออกแบบลวดลายการสานตะแกรง
8. แบบทดสอบ

6. การวัดผล/ประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์ประเมิน
1. การซักถาม	1. แบบสัมภาษณ์	ตอบถูกต้องร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด
2. การตรวจผลงาน	2. แบบตรวจผลงานชะลอม	ระดับปานกลาง ผ่านเกณฑ์
3. การตรวจผลงาน	3. แบบตรวจผลงานตะแกรง	ระดับปานกลาง ผ่านเกณฑ์
4. การสังเกต	4. แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับปานกลาง ผ่านเกณฑ์
5. การทดสอบ	5. แบบทดสอบ	ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็มผ่านเกณฑ์

7. กิจกรรมการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	เวลา ชม.
2. นักเรียนมีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการทำงานร่วมกัน	1. ขั้นตอนกระบวนการสานชะลอม	1. ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยการชมวิดีโอทัศน์การสานชะลอม พร้อมฟังคำบรรยายจากครูและร่วมกันอภิปรายสรุปเกี่ยวกับขั้นตอน การสานชะลอม	1. วิดีทัศน์การสานชะลอม	1
	2. การขึ้นรูปการสานชะลอม	1. ให้นักเรียนเรียนรู้การขึ้นรูปสานชะลอมด้วยการชมการสาธิตการสานชะลอมโดยวิทยากรและให้นักเรียนลองฝึกสานชะลอมตาม และครูมอบหมายงานให้นักเรียนนำกลับไปทำต่อเป็นการบ้านแล้วให้นำชิ้นงานชะลอมมาแสดงผลงานในชั่วโมงถัดไป	1. ใบงานการขึ้นรูปชะลอม 2. ประชาณัฐชาวบ้าน	1
	3. การสานชะลอม	1. ให้นักเรียนสานชะลอมต่อในชั่วโมงและร่วมกันอภิปรายชิ้นงานของแต่ละคน	1. ชะลอม	1

(ต่อ)

ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	เวลา ชม.
		<p>2. ให้นักเรียนเรียนรู้ชิ้นงาน ชะลอมที่ประดับตกแต่ง หลากหลายรูปแบบและ มอบหมายงานให้นำชะลอม ไปประดับตกแต่งตาม ความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง แล้วนำมาแสดงผลงานอีกครั้ง ในชั่วโมงถัดไป</p>		1
		<p>1. ให้นักเรียนนำชะลอมที่ ตกแต่งตามความคิด สร้างสรรค์มานำเสนอหน้าชั้น เรียนและให้เพื่อนๆ ร่วมกัน อภิปรายผลงานของแต่ละคน</p> <p>2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป ขั้นตอนการสานชะลอมและให้ นักเรียนทำแบบทดสอบ เรื่อง การสานชะลอม</p>	1. ชะลอม	1
		<p>1. ให้นักเรียนเรียนรู้การสาน ตะแกรงด้วยการชมวิดีโอที่ การสานตะแกรงพร้อมทั้งฟัง บรรยายจากครู</p>	1. วิดิทัศน์การ สานตะแกรง	1
		<p>1. ให้นักเรียนเรียนรู้การสาน ตะแกรงโดยชมการสาธิตการ สานตะแกรงโดยวิทยากรและ ให้นักเรียนลองฝึกสาน ตะแกรงตามและक्रमมอบหมาย งานให้กลับไปทำต่อเป็น การบ้านและให้นักเรียนนำ ชิ้นงานพื้นตะแกรงมา แสดงผลงานในชั่วโมงถัดไป</p>	1. ใบงานการ ขึ้นรูปตะแกรง 2. ประชาณ ชาวบ้าน	1

(ต่อ)

ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	เวลา ชม.
		1. ให้นักเรียนนำชิ้นงานพื้น ตะแกรงจากชั่วโมงที่แล้วมา สานต่อในชั่วโมง 2. ให้นักเรียนนำชิ้นงาน ตะแกรงมาในชั่วโมงถัดไปอีก ครั้งเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ วิธีการเข้าขอบและการมัด ขอบ	1. ใบงานการ ขึ้นรูป/การ สานตะแกรง	1
		1. ให้นักเรียนนำชิ้นงานพื้น ตะแกรงจากชั่วโมงที่แล้วมา เรียนรู้วิธีการเข้าขอบและมัด ขอบโดยวิทยากร แล้วให้ นักเรียนลองฝึกทำตามด้วย ตนเอง และครูมอบหมายงาน ให้นักลับไปทำเป็นการบ้าน ให้สำเร็จแล้วนำผลงานมาใน ชั่วโมงถัดไป	1. ใบงานการ เข้าขอบและ การมัดขอบ ตะแกรง 2. ปราชญ์ ชาวบ้าน	1
		1. ให้นักเรียนนำชิ้นงาน ตะแกรงที่เข้าขอบแล้วมาฟัง อธิบายและให้นักเรียนเรียนรู้ ขั้นตอนการทำน้ำมันวานิช และให้นักเรียนลองฝึกทำตาม แล้วนำผลงานมาในชั่วโมง ถัดไป	1. ใบงานการ ทาน้ำมันวานิช	1
		1. ให้นักเรียนใช้ความคิด สร้างสรรค์ทดลองออกแบบ ลวดลายการสานตะแกรงด้วย ตนเองอย่างอิสระ 2. ให้นักเรียนทำบทยทดสอบ เรื่อง การสานตะแกรง	1. ใบงาน รูปแบบ ลวดลาย ตะแกรงต่าง ๆ	1
			รวมเวลา	10

8. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. วิดิทัศน์
2. ใบงาน
3. ชิ้นงานชะลอม/ตะแกรง
4. ปรากฏ์ชาวบ้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง การสานชะลอม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
รหัสวิชา ง 15201 รายวิชาการจักสานไม้ไผ่
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสานชะลอมและการสานตะแกรง เวลา 1 ชั่วโมง
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดदानครุราษฎร์อุทิศ

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัด ง 1.1 ป 5/2 ป 5/4

1. ผลการเรียนรู้

2. นักเรียนมีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการทำงานร่วมกัน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายการสานชะลอมได้

3. สาระสำคัญ

ชะลอมเป็นเครื่องใช้จักสานที่ใช้เส้นดอกประมาณ 5 - 30 เส้น สานทับกันเป็นตาๆ มีลักษณะโปร่ง ไม่ต้องมีขอบ ชะลอมนำไปใช้บรรจุสิ่งของที่มิขนาดไม่ใหญ่หรือหนักจนเกินไป

4. สาระการเรียนรู้

1. ขั้นตอนกระบวนการสานชะลอม

สมรรถนะสำคัญ

1. ความสามารถในการสื่อสาร

2. ความสามารถในการคิด

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้

2. มุ่งมั่นในการทำงาน

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

1. การตอบคำถามแสดงความคิดเห็น การพูดอภิปรายสรุป

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (ใช้รูปแบบการสอนแบบสาธิตและทดลอง เวลา 1 ชั่วโมง)

ชั่วโมงที่	กิจกรรมการเรียนรู้
8	<p>1. ครูให้นักเรียนเรียนรู้การसानชะลอม โดยให้นักเรียนศึกษาขั้นตอนการसानชะลอมด้วยตนเองจากวิดีโอที่ครูเตรียมไว้และระหว่างการชมวิดีโอให้ครูคอยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนหรืออธิบายเมื่อนักเรียนเกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับขั้นตอนการसानชะลอม</p> <p>2. เมื่อนักเรียนชมวิดีโอจบแล้ว ให้นักเรียนตอบข้อคำถามของครูที่จัดเตรียมไว้เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยการสุ่มถามหรือถามให้นักเรียนตอบคำถามร่วมกันทั้งชั้นเรียน ครูต้องมีเกณฑ์การตอบคำถามของนักเรียน ให้กำหนดไว้ว่านักเรียนต้องตอบถูกต้องอย่างน้อยร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งชั้นเรียน</p> <p>3. ให้นักเรียนร่วมอภิปรายสรุปถึงขั้นตอนการसानชะลอม พร้อมจดบันทึกลงสมุดของตนเองและให้นำมาส่งครูในท้ายชั่วโมง</p>

7. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. วิดีทัศน์การसानชะลอม

8. การวัดผล/ประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์ประเมิน
1. การซักถาม	1. แบบสัมภาษณ์	ตอบถูกต้องร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด

9. บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

2. ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ครูผู้สอน

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

10. ข้อคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

.....

.....

.....

ลงชื่อ .....

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 เรื่อง การสานชะลอม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
รหัสวิชา ง 15201 รายวิชาการจักสานไม้ไผ่
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสานชะลอมและการสานตะแกรง เวลา 1 ชั่วโมง
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดदानครุราษฎร์อุทิศ

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัด ง 1.1 ป 5/2 ป 5/4

1. ผลการเรียนรู้

2. นักเรียนมีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการทำงานร่วมกัน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2. นักเรียนสามารถขึ้นรูปการสานชะลอมได้

3. สาระสำคัญ

ชะลอมเป็นเครื่องใช้จักสานที่ใช้เส้นดอกประมาณ 5 - 30 เส้น สานทับกันเป็นตาๆ มีลักษณะโปร่ง ไม่ต้องมีขอบ ชะลอมนำไปใช้บรรจุสิ่งของที่มีขนาดไม่ใหญ่หรือหนักจนเกินไป ขึ้นตอนการสานชะลอม

1. นำเส้นดอกที่เตรียมไว้มาสานโดยใช้เส้นดอก 2 เส้น วางขวางไขว้กันเป็นกากบาท X

2. นำเส้นดอกจำนวนอีก 2 เส้น มาสานขัดกันด้านบนและด้านล่าง

3. ใช้เส้นดอกมาสานขัดกันให้เป็น 3 ทาง ให้เป็นด้านละ 4 เส้น จะมีเส้นดอกรวมทั้งหมด 12 เส้น เส้นดอกทุกเส้นจะสานขัดกันแบบธรรมดา เรียกว่า ยก 1 ช่ม 1

4. การสานขึ้นรูปชะลอมให้เลือกจับมุมใดมุมหนึ่ง แล้วนำเส้นดอกมาสานขวางให้รอบเป็นวงกลมปลายเส้นดอกที่เหลือให้ซ้อนทับจุดที่เริ่มการสาน วนจนหมดความยาวของเส้นดอก

5. ใช้เส้นดอกสานในลักษณะแบบนี้อีก 2 เส้น ให้รอบ

6. จับปลายของเส้นดอกรวบเข้าหากันแล้วมัดก็จะได้ชะลอมเสร็จสมบูรณ์

4. สาระการเรียนรู้

1. การขึ้นรูปसानชะลอม

สมรรถนะสำคัญ

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

1. การตอบคำถามแสดงความคิดเห็น การพูดอภิปรายสรุป
2. ชิ้นงานชะลอม

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (ใช้รูปแบบการสอนแบบสาธิตและทดลอง เวลา 1 ชั่วโมง)

ชั่วโมงที่	กิจกรรมการเรียนรู้
9	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูแนะนำวิทยากรให้นักเรียนได้รู้จัก จากนั้นให้นักเรียนเรียนรู้เพื่อศึกษาการขึ้นรูปसानชะลอมด้วยการชมการสาธิตการสานชะลอมจากวิทยากรและให้นักเรียนลองฝึกสานชะลอมตาม และระหว่างที่นักเรียนฝึกสานชะลอมให้ครูคอยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนหรืออธิบายเมื่อนักเรียนเกิดข้อสงสัย 2. ครูจัดเตรียมใบงานการสานชะลอมให้นักเรียนได้ศึกษาอย่างละเอียด ให้นักเรียนสามารถทบทวนความรู้การสานชะลอมด้วยตนเองและนำไปสานด้วยตนเอง โดยที่นักเรียนจะไม่เกิดปัญหาระหว่างที่ดูการสาธิตและลงมือสานชะลอมตามไม่ทันวิทยากร 3. ให้นักเรียนจดบันทึกการสานชะลอมลงสมุดของตนเองและให้นำมาส่งครูในท้ายชั่วโมง 4. จากนั้นครูมอบหมายงานให้นักเรียนนำกลับไปทำต่อเป็นการบ้านแล้วให้นำชิ้นงานชะลอมมาแสดงผลงานในชั่วโมงถัดไป

7. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เส้นดอกชะลอม
2. ปราชญ์ชาวบ้าน

8. การวัดผล/ประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์ประเมิน
1. การตรวจผลงาน	1. แบบตรวจผลงานชะลอม	ระดับปานกลาง ผ่านเกณฑ์
2. การสังเกตพฤติกรรม	2. แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับปานกลาง ผ่านเกณฑ์

9. บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

2. ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

ลงชื่อ .....ครูผู้สอน

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

10. ข้อคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

.....

.....

.....

ลงชื่อ .....

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 เรื่อง การสานชะลอม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
รหัสวิชา ง 15201 รายวิชาการจักสานไม้ไผ่
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสานชะลอมและการสานตะแกรง เวลา 1 ชั่วโมง
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดदानครุราษฎร์อุทิศ

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัด ง 1.1 ป 5/2 ป 5/4

1. ผลการเรียนรู้

2. นักเรียนมีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการทำงานร่วมกัน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถสานชะลอมได้

3. สาระสำคัญ

ชะลอมเป็นเครื่องใช้จักสานที่ใช้เส้นดอกประมาณ 5 - 30 เส้น สานทับกันเป็นตาๆ มีลักษณะโปร่ง ไม่ต้องมีขอบ ชะลอมนำไปใช้บรรจุสิ่งของที่มีขนาดไม่ใหญ่หรือหนักจนเกินไป เมื่อนักเรียนปฏิบัติการสานชะลอมแล้วมีผลงานสำเร็จสามารถนำเสนอผลงานของตนเองได้

4. สาระการเรียนรู้

1. การสานชะลอม

สมรรถนะสำคัญ

1. ความสามารถในการสื่อสาร

2. ความสามารถในการคิด

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้

2. มุ่งมั่นในการทำงาน

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

1. การตอบคำถามแสดงความคิดเห็น การพูดอภิปรายสรุป
2. ชิ้นงานชะลอม
3. การนำเสนอผลงานชะลอม

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (ใช้รูปแบบการสอนแบบสาธิตและทดลอง เวลา 1 ชั่วโมง)

ชั่วโมงที่	กิจกรรมการเรียนรู้
10	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้นักเรียนสานชะลอมต่อในชั่วโมง จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายชิ้นงานของเพื่อนแต่ละคนว่าลักษณะผลงานของเพื่อนเป็นเช่นไรบ้าง 2. ครูให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นถึงการตกแต่งเพิ่มความสวยงามของชะลอม ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์อย่างอิสระว่าชะลอมสามารถเพิ่มความสวยงามหรือเพิ่มมูลค่าให้มากกว่าเดิมได้อย่างไรบ้าง 3. ครูให้นักเรียนเรียนรู้ชิ้นงานชะลอมที่ประดับตกแต่งหลากหลายรูปแบบและมอบหมายงานให้นำชะลอมไปประดับตกแต่งตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง แล้วนำมาแสดงผลงานอีกครั้งในชั่วโมงถัดไป

7. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. ชิ้นงานชะลอม

8. การวัดผล/ประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์ประเมิน
1. การสังเกตพฤติกรรม	1. แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับปานกลาง ผ่านเกณฑ์
2. การตรวจผลงาน	2. แบบตรวจผลงานชะลอม	ระดับปานกลาง ผ่านเกณฑ์

9. บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

2. ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ครูผู้สอน
(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

10. ข้อคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

.....

.....

.....

ลงชื่อ .....
(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11 เรื่อง การสานชะลอม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
รหัสวิชา ง 15201 รายวิชาการจักสานไม้ไผ่
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสานชะลอมและการสานตะแกรง เวลา 1 ชั่วโมง
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดदानครุราษฎร์อุทิศ

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัด ง 1.1 ป 5/2 ป 5/4

1. ผลการเรียนรู้

2. นักเรียนมีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการทำงานร่วมกัน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถตกแต่งชะลอมได้

3. สาระสำคัญ

ชะลอมเป็นเครื่องใช้จักสานที่ใช้เส้นตอกประมาณ 5 - 30 เส้น สานทับกันเป็นตาๆ เรียกว่าลายเฉลว มีลักษณะโปร่ง ไม่ต้องมีขอบ ชะลอมนำไปใช้บรรจุสิ่งของที่มีขนาดไม่ใหญ่หรือหนักจนเกินไป ชิ้นงานชะลอมที่สำเร็จแล้วสามารถนำไปประดับตกแต่งเพิ่มมูลค่าการขายด้วยการเพิ่มความสวยงามได้หลากหลายวิธีและหลากหลายรูปแบบ เช่น การทาน้ำมันวานิช การย้อมสีตอกก่อนนำไปสาน การผูกโบว์ เป็นต้น

4. สาระการเรียนรู้

1. การตกแต่งสานชะลอม

สมรรถนะสำคัญ

1. ความสามารถในการสื่อสาร

2. ความสามารถในการคิด

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้

2. มุ่งมั่นในการทำงาน

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

1. การตอบคำถามแสดงความคิดเห็น การพูดอภิปรายสรุป
2. การนำเสนอผลงานชะลอม
3. แบบทดสอบ เรื่อง การสานชะลอม

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (ใช้รูปแบบการสอนแบบสาธิตและทดลอง เวลา 1 ชั่วโมง)

ชั่วโมงที่	กิจกรรมการเรียนรู้
11	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้นักเรียนนำชะลอมที่ตกแต่งตามความคิดสร้างสรรค์มานำเสนอหน้าชั้นเรียนและให้เพื่อนๆ ร่วมกันอภิปรายผลงานของแต่ละคนว่าเป็นเช่นไรบ้าง พร้อมทั้งให้นักเรียนแต่ละคนจดบันทึกการตกแต่งชะลอมลงในสมุดและส่งท้ายชั่วโมง 2. ครูนำแบบทดสอบย่อยหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การสานชะลอม ให้นักเรียนทำและส่งภายในชั่วโมง

7. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. ชิ้นงานชะลอม
2. แบบทดสอบ

8. การวัดผล/ประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์ประเมิน
1. การสังเกตพฤติกรรม	1. แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับปานกลาง ผ่านเกณฑ์
2. การตรวจผลงาน	2. แบบตรวจผลงานชะลอม	ระดับปานกลาง ผ่านเกณฑ์
3. การทดสอบ	3. แบบทดสอบ	ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็มผ่านเกณฑ์

9. บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

2. ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ครูผู้สอน

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

10. ข้อคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

.....

.....

.....

ลงชื่อ .....

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ภาคผนวก

- **รายละเอียดเนื้อหา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 – 11**
เรื่อง การสอนชะลอม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา